

ดนตรีราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Royal Court Music of South-East Asian People

Corresponding author¹

kunthida@g.swu.ac.th

กุลธิดา นาคะเสถียร¹

Kuntida Nakhasathien¹

Received: June 29, 2020

Revised: Oct 14, 2020

Accepted: Dec 9, 2020

บทคัดย่อ

ดนตรีราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ได้มีการรับวัฒนธรรมของอารยธรรมอินเดีย และจีนเข้ามาผสมผสานผ่านช่องทางการติดต่อค้าขาย การอพยพ การสู้รบและการเผยแพร่ศาสนา ส่งผลทำให้วัฒนธรรมดนตรีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดการผสมผสานและพัฒนาจนกลายเป็นรูปแบบที่มีความเฉพาะ เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมดนตรีที่มีความสำคัญ อันสามารถสะท้อนและบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในอดีต โดยเฉพาะลักษณะเครื่องดนตรีในราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถือเป็นระเบียบแบบแผนและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะหลัก คือ 1) เครื่องดนตรีประเภทขลุ่ย เป็นลักษณะทางดนตรีที่สามารถพบเห็นได้ในวงดนตรีราชสำนักและวงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นหมู่เกาะ ซึ่งลักษณะเครื่องดนตรีส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทขลุ่ยมีปี่ม มีการพัฒนาและประดับตกแต่งเครื่องดนตรีให้มีความสวยงามและมีขนาดที่หลากหลาย 2) เครื่องดนตรีประเภทระนาด เป็นลักษณะทางดนตรีที่ปรากฏในราชสำนักมาอย่างยาวนาน โดยสามารถพบเห็นได้ในทุกประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่เป็นแผ่นดินใหญ่ วัฒนธรรมการเล่นเครื่องดนตรีระนาด พบว่า มีพัฒนาการมายาวนาน โดยหลักฐานชิ้นสำคัญคือการค้นพบแท่งระนาดหินโบราณตามพื้นที่ต่าง ๆ ในภูมิภาค ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในอดีตชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีวัฒนธรรมการเล่นดนตรีและพัฒนาลักษณะของเครื่องดนตรีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ดนตรีราชสำนัก, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

¹อาจารย์ประจำหมวดดุริยางค์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

ABSTRACT

Royal Court Music of Southeast Asian people found that the culture of Indian and Chinese civilization had been integrated through trading, migration, fighting and spreading the religion. As a result, music culture in Southeast Asia has been integrated and developed into a unique style and the area becomes a place to learn about the culture of music which is important to reflect and indicate the prosperity of the countries in the past especially the characteristics of musical instruments in the royal court of Southeast Asian people which have been formalized and inherited until the present. It can be divided into 2 main types which are 1) Gong instruments, a musical style that can be seen in the royal orchestras and local music bands in Southeast Asia especially the island countries. The characteristics of most musical instruments are gong-type instruments with buttons, developed, beautifully decorated, and varied in size. 2) Xylophone instruments are a musical style that has appeared in the royal court for a long time and can be seen in every country in Southeast Asia especially in the mainland countries. The culture of playing xylophone instruments has been developed for a long time. The main evidence is the discovery of ancient stone xylophone in different regions. This indicates that in the past, Southeast Asian people had a culture of playing music and developed the musical instruments style to be diverse and beautiful as continuing to date.

Keywords: Royal Court Music, South-East Asia

บทนำ

คำว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเอเชียอาคเนย์ เป็นศัพท์ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง ดินแดนที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย อันประกอบไปด้วยประเทศต่าง ๆ ได้แก่ พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ทิมอร์-เลสเต และบรูไน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่อยู่ระหว่างแหล่งอารยธรรมของโลกถึงสองแห่ง คือ แหล่งอารยธรรมอินเดียและแหล่งอารยธรรมจีน โดยคำว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นคำที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482-2488) ซึ่งเป็นช่วงที่ญี่ปุ่นเข้ามารุกรานและจะครอบครองในดินแดนส่วนนี้ โดยขณะนั้นดินแดนส่วนใหญ่ได้ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกไปแล้ว อาทิ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา โดยชาติตะวันตกเหล่านี้ได้รวมตัวกันเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อต่อสู้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีกองบัญชาการที่ชื่อว่า South-East Asia Command เป็นที่ตั้งบัญชาการ ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะลังกา แต่เดิมก่อนที่จะมีการใช้คำว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดินแดนในแถบนี้เคยมีชื่อเรียกในทางหน่วยภูมิศาสตร์แบบโบราณมาก่อน เช่น ประเทศจีน เรียกดินแดนนี้ว่า “นานยาง” ประเทศญี่ปุ่น เรียกว่า “นามโป” ทั้ง 2 คำมีความหมายเดียวกันคือ “อาณาเขตแห่งทะเลใต้” ส่วนประเทศอินเดียได้เรียกดินแดนในส่วนนี้ว่า “สุวรรณภูมิ” หมายถึง แผ่นดินทอง เมื่อชาติตะวันตกได้แผ่ลัทธิการค้าอาณานิคมเข้ามาในดินแดนแถบนี้ ต่างก็ได้ตั้งชื่อให้กับดินแดนในแถบนี้มากมาย เช่น คำว่า “อินเดียนไกล” (Further India) เพราะเห็นว่าดินแดนในแถบนี้ ได้ไกลออกไปจากประเทศอินเดียเพียงเล็กน้อย และยังมีอิทธิพลของอินเดียเข้ามาในรูปของศาสนาและลัทธิต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีคำว่า “จีนน้อย” (Little China) อันเนื่องมาจากอยู่ทางตอนใต้ของจีนและก็มีอิทธิพลจากจีนเข้ามาในดินแดนแถบนี้เช่นกัน หรือแม้ก็ตาม คำว่า “อินโดจีน” ก็ถูกบัญญัติขึ้นมาตามลักษณะของการได้รับอิทธิพลทั้งจากอารยธรรมอินเดียและอารยธรรมจีนเข้ามาผสมกัน (ศรีบุญญา ประสพชิงชนะ, 2547, น.1)

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือเป็นดินแดนของความแตกต่างที่มีความน่าสนใจ ด้วยเพราะมีความหลากหลายทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง แต่ในความต่างต่างนั้นมีความเป็นเอกภาพแฝงอยู่ด้วย โดยเฉพาะในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่เด่นชัดและมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยปัจจุบันกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการรวมกลุ่มประเทศเข้าด้วยกัน เพื่อจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศแห่งภูมิภาค เช่น สมาคมอาเซียนซึ่งอยู่ในฐานะที่นานาชาติต่างก็ยอมรับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึง ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นั้นเอง แต่อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของผู้เขียนเองกลับเห็นว่า จุดแข็งของกลุ่มประเทศอาเซียนที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมโลก ก็คือเรื่องของวัฒนธรรมดนตรี ที่ถือเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสะท้อนถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวอาเซียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็รวมถึงวัฒนธรรมดนตรีของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

ดนตรีราชสำนักหรือดนตรีพระราชพิธี เป็นดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมสำหรับพระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ นอกจากคตินิยมเชื่อที่ยึดถือว่าเสียงดนตรีเป็นเสียงศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นสื่อกลางในการประสานระหว่างจิตมนุษย์และสิ่งที่ไม่เห็นหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์เชื่อว่ามืออยู่จริงและสามารถติดต่อสื่อสารได้ด้วยการประกอบพิธีกรรม ดนตรีราชสำนักถือเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์และแสดงออกถึงพระเกียรติยศ อันเป็นสิริสวัสดิ์มงคลแก่ประเทศชาติ และอำนวยความสุขความเจริญสู่ประชาชนของประเทศนั้น ๆ (อัศนีย์ เปลียนศรี, 2558, น.193)

นอกจากนี้ นัยสำคัญของดนตรีในราชสำนักหรือพระราชพิธี คือ การบรรเลงประกอบกิริยาอาการของผู้เข้าร่วมพิธีในลักษณะต่าง ๆ โดยการประโคมเป็นสัญญาณในแต่ละลำดับขั้นตอนของพระราชพิธี เรียกว่า กาลเทศวิภาค (Demarcation) ซึ่งเป็นการแสดงลำดับเหตุการณ์ให้ผู้เข้าร่วมพิธีทราบว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดำเนินการถึงขั้นตอนใด อีกทั้งความหมายของเพลงที่บรรเลงจะสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำในขณะนั้นด้วย ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยังคงมีการสืบทอดลักษณะของวัฒนธรรมดนตรีที่เคยมี

ปรากฏในราชสำนัก และมีการสืบทอดกันอยู่ ณ ปัจจุบัน จะพบได้ใน 6 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศกัมพูชา ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศไทย

ดนตรีราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. **ดนตรีราชสำนักของประเทศพม่า** วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศพม่าส่วนใหญ่ มีการรับเอาวัฒนธรรมประเพณีของชนชาติมอญดั้งเดิมเข้ามาผสมผสาน เนื่องจากในอดีตดินแดนของประเทศพม่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของชาวมอญมาก่อน ทำให้มีการถ่ายโยงทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีของประเทศพม่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกับชาวมอญดั้งเดิมเป็นอย่างมาก จากการศึกษาเอกสารพบว่าประเทศพม่า ได้มีการค้นพบหลักฐานที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมากมายหลายชิ้น แต่ชิ้นที่สำคัญและสามารถบ่งบอกถึงเรื่องราวและลักษณะของดนตรีในประเทศพม่าได้ชัดเจนมากที่สุดก็คือศิลาจารึกในสมัยบายัน (Bagan) ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1057-1287 ภายในศิลาจารึกได้บ่งบอกถึงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงประกอบละครถึง 21 ชิ้น และมีผู้แสดงละคร ดนตรี นาฏศิลป์ และอื่น ๆ อีก 64 คน

โดยวัฒนธรรมการแสดงต่าง ๆ ล้วนได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมาจากอินเดีย จีน ศรีลังกา ไทย รวมไปถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมอญ ส่งผลทำให้ประเทศพม่ามีวัฒนธรรมการเล่นดนตรีประกอบการแสดงต่าง ๆ ที่หลากหลาย และสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะวงดนตรีในราชสำนักที่ใช้ในการประกอบการแสดงละคร นาฏศิลป์ และการแสดงต่าง ๆ ของประเทศพม่ามีมากมายหลายวง แต่วงดนตรีดั้งเดิมที่มีความสำคัญมากของประเทศพม่า เรียกว่า “ชาย วาย” (Saing waing) (นักฎีกา สุนทรธรรณผล, 2557, น.93) โดยเครื่องดนตรีสำคัญที่มักจะนำมาใช้ในราชสำนักของพม่า ประกอบด้วย

1.1 ปัททวย (Patt Waing) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะคล้ายกับเปิงมางของไทย โดยขนาดของกลองจะมีความแตกต่างกันโดยเรียงตั้งแต่ใบเล็กที่สุดไปจนถึงใบใหญ่มีจำนวนทั้งหมด 21 ใบ

1.2 คยี่ ปัททวย (Kyay patwine) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะเหมือนกับฆ้องวงของดนตรีไทย ซึ่งประกอบไปด้วยลูกฆ้องจำนวน 17 ลูก

1.3 ปัตตาลา (Patala) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ทำจากไม้ (Bamboo or Wooden Bass Xylophone) จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับระนาดของไทย แต่มีความแตกต่างกันเฉพาะในลักษณะของการบรรเลง

1.4 คยี่ นาง (Kyay naung) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี เหมือนฆ้อง (Gong) แบบมีปทุม โดยวางแยกเรียงกันเป็นแถว ๆ มีทั้งหมด 5 แถว เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่ในสมัยหลัง

1.5 โดบัต (Dobat) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี จัดอยู่ในตระกูล Membranophones ให้เสียงโดยการตีด้วยมือเข้ากับหนังกลอง เป็นกลองที่มีลักษณะป่องตรงกลาง (Conical) เช่นเดียวกับตะโพนของไทย มีขาตั้งไว้สำหรับตั้งกลอง นิยมใช้มากในวงดนตรีราชสำนักและดนตรีพื้นบ้านของประเทศพม่า

1.6 ซองก๊อก (Saung Gauk) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี จัดอยู่ในตระกูล Bowl Harps ให้เสียงด้วยการดีด (Plucked) เครื่องดนตรีชนิดนี้ เป็นเครื่องดนตรีในราชสำนักโดยแท้ เพราะมีการประดับตกแต่งตัวเครื่องดนตรีให้มีความงดงาม และมีความอ่อนช้อย เสียงของเครื่องดนตรีมีความไพเราะน่าฟัง ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาลำตัวของเครื่องดนตรีให้มีรูปลักษณะต่าง ๆ โดยการแกะสลักให้เป็นรูปสัตว์ นานาชนิด เช่น รูปนกยูง (Peacock Harp) หรือรูปจระเข้ (Crocodile Harp) เป็นต้น

1.7 เน (Hne) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม อยู่ในตระกูล Aerophones ประเภทปี่ลิ้นคู่ (Double Reed) มีลักษณะเช่นเดียวกับปี่แน้น้อยและแนหลวงของประเทศไทยทางภาคเหนือ พบมากในวงดนตรีพื้นเมืองของพม่า

1.8 ปะลเว (Palwe) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม อยู่ในตระกูล Aerophones ประเภทขลุ่ย (Whistle Mouthpiece) แบบเดียวกับขลุ่ยเพียงออของไทยพบมากในวงดนตรีพื้นเมืองของประเทศพม่า

1.9 ลินกวิน (Linkwin) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี จัดอยู่ในตระกูล Idiophones ประเภทกระทบเข้าหากัน (Concussion) เครื่องดนตรีชนิดนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับฉิ่ง-ฉาบของไทยพบมากในวงดนตรีพื้นเมืองของประเทศพม่า

2. ดนตรีราชสำนักของประเทศเวียดนาม เป็นวัฒนธรรมดนตรีที่ถือว่ามีคุณค่าและได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงภายในประเทศของตนเอง โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดและวิธีการมาจากอารยธรรมจีนโดยตรง วงดนตรีที่สำคัญของชาวเวียดนามมีชื่อว่า ญู๋ฮาญัก (Nha nhac) เป็นดนตรีในราชสำนักของประเทศเวียดนาม ที่ได้ถูกนำมาบรรเลงในวังของจักรพรรดิราชวงศ์ Nguyen ซึ่งเป็นราชวงศ์องค์สุดท้ายของประเทศเวียดนาม ต่อมาได้มีการพิจารณาและนำดนตรีญู๋ฮาญัก (Nha nhac) กลับมาบรรเลงอีกครั้ง แต่ก็ไม่เหมือนเดิมทั้งหมด ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้รูปแบบและวิธีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

ประวัติศาสตร์ทางดนตรีในราชสำนักของประเทศเวียดนามนั้น ได้รับอิทธิพลทางด้านดนตรีมาจากดนตรีของเมืองจัมปา (Champa) และดนตรีในราชสำนักของจักรพรรดิราชวงศ์หมิง (Ming) โดยเวียดนามได้นำดนตรีของทั้ง 2 มาพัฒนา จนกลายมาเป็นญู๋ฮาญัก (Nha nhac) ที่ใช้ในการประกอบการแสดงเต้นรำประจำชาติของเวียดนาม ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการรำอวยพรให้พระมหากษัตริย์มีพระชนมายุที่ยืนยาวและเพื่อความอยู่ดีกินดีของประเทศ (Terry E. Miller and Andrew Shahriari, 2006, p.127) โดยเครื่องดนตรีสำคัญที่มักจะนำมาใช้ในราชสำนักของเวียดนาม ประกอบด้วย

2.1 ด่านเบา (Danbua) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี (Monochord zither) ที่มีเพียงสายเดียว มี 2 ลักษณะ คือ ที่ทำมาจากไม้ไผ่และที่ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ซึ่งทั้งสองอย่างก็ต่างเพียงวัสดุที่ใช้ทำและรูปร่าง

เท่านั้น แต่วิธีการบรรเลงและบทบาทหน้าที่ก็ยิ่งเหมือนกัน มีการนำไปผสมในวงดนตรีที่บรรเลงในโอกาสทั่วไปและมีการนำไปบรรเลงเดี่ยวด้วย

2.2 ด่านตรัน (Dantran) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด (Long zither) มี 16 สาย ทำมาจากลวดขนาดต่าง ๆ เวลาบรรเลงจะต้องสวมปีกที่นิ้วแล้วดีด จะได้เสียงที่แจ่มใส ไพเราะ น่าฟัง มีระดับเสียง 3 Octave ใช้ในการบรรเลงประกอบการขับร้องบทร้อยกรอง และเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติ แต่เดิมเป็นเครื่องดนตรีจีน แต่ชาวเวียดนามได้นำมาพัฒนา ปรับเปลี่ยน เช่น จากเดิมที่มี 7-15 สาย ทำมาจากไหม นำมาทำเป็น 16 สายและทำมาจากเส้นลวดแทน เป็นต้น

2.3 ทิบา (Ty ba) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด (Pear-shaped lute) ได้รับวัฒนธรรมทางดนตรีมาจากประเทศจีน ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับพิน (Pipa) ของจีนหรือ ไบเซน (Bicen) ของญี่ปุ่น มี 4 สาย เป็นใหม่เคลือบขี้ผึ้ง ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสายเอ็นเป็นส่วนมาก ประกอบในวงดนตรีของราชสำนักเพื่อความบันเทิง แม้จะเป็นเครื่องดนตรีของชาติอื่นก็ตาม แต่ชาวเวียดนามก็ใช้บรรเลงกันมาจนกลายเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติของตนเอง

2.4 แทม ทับ ทุก (Tam Thup Tuc) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด มีลักษณะเหมือนซิม (Hammered dulcimer) มีทั้งหมด 36 สาย ใช้ไม้ดี 1 คู่ ประกอบการแสดงอุปรากรไซ (Cheo) สามารถบรรเลงเดี่ยวหรือประกอบการขับร้อง และเป็นเครื่องดนตรีของวงดนตรีประจำชาติเวียดนาม

2.5 ด่านตาม (Dan Tam) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด (Pear-shaped lute) มีลักษณะคล้ายซามิเซนของประเทศญี่ปุ่นมี 3 สาย ใช้ประกอบการแสดงอุปรากรไซ (Cheo) และการแสดงอื่น ๆ ด้วย ปัจจุบันได้นำเข้าไปประสมกับวงดนตรีประจำชาติของเวียดนาม

2.6 เซินเทียน (Senh Tien) เป็นเครื่องประเภทเครื่องดีด มีลักษณะคล้ายกรับคู่ ทำจากไม้เนื้อแข็งมีชื่อเรียกว่าไม้คู่กับไม้เดี่ยว ไม้คู่ทำจากไม้ 2 แผ่น โดยแผ่นหนึ่งยาว 25 ซม. อีกแผ่นหนึ่งยาว 11 ซม. ผูกด้วยหนัง หรือติดหมุดเข้าด้วยกัน แผ่นที่ยาวกว่าติดด้วยเหรีญโลหะที่ส่วนปลาย ไม้เดี่ยวยาว 25 ซม. บากเป็นร่องทั้งที่ด้านสันไม้และพื้นผิว บรรเลงโดยมือขวาจับไม้เดี่ยว มือขวาจับไม้คู่ เขย่าและเสียดสีกันเป็นการให้จังหวะกับวงดนตรี ทั้งวงพิธีกรรม วงสำหรับเล่นบวงสรวง วงราชสำนัก และนาฏศิลป์ประจำชาติ

2.7 ตานลา (Thanh la) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด คล้ายกับฆ้อง (Gong) ไม่มีปม ทำจากโลหะสำริดมีหลายขนาด ตั้งแต่เส้นผ่าศูนย์กลาง 15 ซม. จนถึง 25 ซม. เจาะรูเขavnสำหรับนิ้ว ดีดด้วยไม้ เสียงดังกังวานใส บรรเลงในวงราชสำนักและวงพิธีกรรมของคนทางภาคใต้ประกอบการร้องเพลงของชาวบ้าน และยังเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติด้วย

2.8 ด่านเซน (Dan Sen) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด (Pear-shaped lute) นิยมมากทางตอนใต้ของเวียดนาม มีสาย 2 สาย โดยสายทำมาจากสายไหม ใช้ปีกดีด ทำให้ได้เสียงที่สดใส ใช้ประกอบการแสดงอุปรากรในราชสำนัก

2.9 ซาว ตรุก (Sao truc) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม (Aerophones) มีลักษณะเหมือนขลุ่ยบรรเลงแบบเป่าในแนวนอน ทำจากไม้ไผ่ยาวประมาณ 40-55 ซม. มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ที่ประมาณ 1.5-2 ซม. ใช้ในการบรรเลงประกอบการแสดงอุปรากรไซ (Cheo) ประกอบการขับร้องของชาวบ้าน และเป็นดนตรีประจำวงราชสำนักขนาดเล็ก

2.10 เคน บัว (Ken Bua) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม ลักษณะคล้ายเปี่มีลิ้นคู่ (Double Reed) มีเสียงที่ดังกังวานแหลมเล็กน้อย ประสมในวงดนตรีเพื่อใช้ประกอบการแสดงของชาวเวียดนาม และจัดเป็นเครื่องดนตรีประจำวงดนตรีในราชสำนักของเวียดนาม

3. ดนตรีราชสำนักของประเทศไทย เป็นวัฒนธรรมดนตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับวัฒนธรรมดนตรีของไทยเป็นอย่างมาก ด้วยเพราะลักษณะทางกายภาพที่มีพื้นที่ติดกัน มีแม่น้ำโขงกั้นกลางระหว่าง 2 พื้นที่ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันจนได้ชื่อว่าเมืองพี่เมืองน้อง ทั้งนี้ วัฒนธรรมดนตรีดนตรีของประเทศไทย จะมีการใช้เครื่องดนตรีที่เรียกว่า แคน (Khene) เข้ามาเป็นส่วนประกอบหลักในวงดนตรีต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งก็รวมไปถึงวงดนตรีในราชสำนักของประเทศไทยด้วย (Terry E. Miller and Andrew Shahriari, 2006, p.139)

วงดนตรีในราชสำนักของประเทศไทย เกิดขึ้นมาจากการจัดตั้งโดยประธานาธิบดีของประเทศไทย ผู้ที่หลบหนีไปภายหลังจากการถูกยึดอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ในช่วงปี ค.ศ. 1975 โดยวงดนตรีที่มีความสำคัญของประเทศไทย จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ วงเสพใหญ่ (Sep Nyaic) หรือวงดนตรีมโหรีที่ใช้ในการประกอบการแสดงโขนและละครของประเทศไทยและวงดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เรียกว่า วงเสพน้อย (Sep noi) โดยเครื่องดนตรีสำคัญที่มักจะถูกนำมาใช้ในราชสำนักของลาว ประกอบด้วย

3.1 ขลุ่ย (Khouy) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม ลักษณะเช่นเดียวกับขลุ่ยไม้ไผ่ (Bamboo flute) ของไทย

3.2 ช้องวง (Khong-Vong) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ลักษณะเช่นเดียวกับช้อง (Gongs) ของคนไทย

3.3 ระนาด (Ranat) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากไม้ไผ่ (Bamboo xylophones) ทำหน้าที่หลักในวงของดนตรีราชสำนัก คนไทยเรียกว่าระนาดเช่นเดียวกับชาวลาว

3.4 แคน (Khene) เป็นเครื่องประเภทเป่าลมแบบใช้ลิ้นเปี่อิสระ (Free Reed) ลำตัวทำจากไม้ข้างเสียงมีลักษณะเหมือนกับการประสานเสียงเช่นเดียวกับเครื่องดนตรีประเภทอแกน คาดกันว่าเครื่องดนตรีชนิดนี้ มีอายุความเป็นมานับพันปี โดยมีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน ซึ่งสามารถพบเครื่องดนตรีชนิดนี้ได้ตามที่ราบสูงต่าง ๆ ของจีน

3.5 ซออี(ซอด้วง) และ ซอไอ(ซออู้) (So I and So O) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย (String) มีลักษณะเช่นเดียวกับซอด้วงและซออู้ของไทย โดยซอทั้ง 2 จะมีสายเสียง 2 สายกะโหลกซอด้วงทำจากไม้ไผ่ ส่วนซออู้กะโหลกซอจะทำจากกะลามะพร้าว โดยมีคันทักติดกับตัวซอ คาดว่าซอทั้ง 2 และเครื่องประเภท

ดนตรีอื่น ๆ น่าจะมีการถ่ายโยงทางวัฒนธรรมด้านดนตรีกับประเทศไทย เพราะประเทศทั้ง 2 มีลักษณะของภาษาที่ใกล้เคียงกัน

4. **ดนตรีราชสำนักของประเทศกัมพูชา** ประเทศกัมพูชาได้มีการรับเอาวัฒนธรรมดนตรีชั้นสูงของชาวฮินดู (Hindu) เข้ามาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยสามารถค้นพบหลักฐานได้จากภาพแกะสลักหินในนครวัด ซึ่งมีภาพของเครื่องดนตรีที่สำคัญอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ภาพเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายระนาดไทย ภาพกลอง ภาพเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องเป่า เป็นต้น นอกจากนี้ วัฒนธรรมดนตรีของกัมพูชายังได้มีการรับเอาวัฒนธรรมดนตรีของประเทศไทยเข้าไปใช้ในวงดนตรีประจำชาติของตนเองหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นวงดนตรีพื้นบ้านหรือวงดนตรีในราชสำนักก็ตาม ส่วนวง **ดนตรีราชสำนัก** ที่ถือว่าเป็นแบบแผนและเป็นที่ยอมรับของชาวกัมพูชาเรียกว่าวงพิณเพียท (Pinpeat) ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับวงปี่พาทย์ของไทยเป็นอย่างมาก (นัฐสิกา สุนทรธรรณผล, 2557, น.113) โดยเครื่องดนตรีสำคัญที่มักจะถูกนำมาใช้ในราชสำนักของกัมพูชา ประกอบด้วย

4.1 สลาไล (Sralai) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าชนิดลิ้นคู่ (Double Reed) มีลักษณะเช่นเดียวกับปี่ในของไทย คาดว่าประเทศกัมพูชา น่าจะรับเอาเครื่องดนตรีชนิดนี้มาจากประเทศไทย พบมากในดนตรีของราชสำนัก

4.2 โรเนียด เทก (Roneat Tek) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากไม้ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับระนาดเอกของไทย คาดว่ากัมพูชาน่าจะเอาแบบอย่างมาจากประเทศไทย เพราะลักษณะการบรรเลงและการเรียกชื่อเครื่องดนตรีมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย

4.3 โรเนียด เดก (Roneat Dek) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากไม้ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับระนาดเอกเหล็กของไทย กลองเสียงทำมาจากไม้เนื้อแข็ง มีแนวตรงขนานกับลูกระนาด

4.4 โรเนียด ทวง (Roneat Thuong) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากไม้ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับระนาดทุ้มของไทย กลองเสียงทำมาจากไม้เนื้อแข็งมีลวดลายที่สวยงาม

4.5 ช้อง ทูค (Kong Tuch) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ลักษณะคล้ายกับฆ้อง (Gong) จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับฆ้องวงเล็กของไทย

4.6 ช้อง ทม (Kong Thom) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะคล้ายกับฆ้อง (Gong) จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับฆ้องวงใหญ่ของไทย

4.7 สกอทม และ ซัมโพ (SkorThom and Sampho) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะเช่นเดียวกับกลองทัด (Double-Headed Drum) และกลองตะโพนของไทย โดยเฉพาะซัมโพ (Sampho) มีชื่อเรียกและลักษณะของเครื่องดนตรีเหมือนกับตะโพนของไทยเป็นอย่างมาก

4.8 ฉิ่ง (Ching) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี แบบโลหะประกบ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับฉิ่งของไทย ใช้ตีให้จังหวะในลักษณะ ฉิ่ง-ฉับ

5. **ดนตรีราชสำนักของประเทศอินโดนีเซีย** ถือได้ว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีที่มีความเก่าแก่และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน โดยคาดว่าศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของประเทศอินโดนีเซียนั้น น่าจะมีการรับเอาวัฒนธรรมทางดนตรีของแหล่งอารยธรรมที่มีความเก่าแก่ที่สุดในโลก 2 แหล่งเข้าไว้ด้วยกัน คือ แหล่งอารยธรรมของอินเดียและแหล่งอารยธรรมของจีน โดยการถ่ายโยงทางวัฒนธรรมในด้านการติดต่การค้าขายและการเผยแพร่ศาสนาและอื่น ๆ โดยดนตรี ถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับประชาชนชาวอินโดนีเซีย เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมเกิดความเป็นปึกแผ่น มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดนตรีในประเทศอินโดนีเซียจะแบ่งออกเป็นหลายชนิดด้วยกัน โดยมีทั้งประเภทที่เป็น เพลงร้อง เพลงบรรเลง ดนตรีประกอบการแสดง ดนตรีเพื่อใช้ในการประกอบศาสนาและพิธีกรรมต่าง ๆ และอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ดนตรีที่มีความสำคัญมากและถือได้ว่าเป็นแบบแผนของดนตรีอินโดนีเซีย ก็คือ วงดนตรีที่มีชื่อว่า วงกาเมลัน (Gamelan) (Terry E. Miller and Andrew Shahriari, 2006, p.144)

วงดนตรีกาเมลัน (Gamelan) คือ วงดนตรีพื้นเมืองของชาวอินโดนีเซียที่มีความสำคัญมาก เช่นเดียวกับวงดนตรีปี่พาทย์ของประเทศไทย โดยเป็นวงดนตรีที่ใช้ในการประกอบการแสดงการรำของนางรำในราชสำนักของประเทศอินโดนีเซีย (อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง, 2560, น.27) โดยเครื่องดนตรีส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบ (Idiophones) โดยเฉพาะเครื่องกระทบประเภทฆ้อง (gongs) เครื่องดนตรีที่สำคัญและใช้ในวงกาเมลัน (Gamelan) ประกอบด้วย

5.1 รีบบับ (Rebab) เป็นเครื่องดนตรีประเภทสี อยู่ในกลุ่มเครื่องสาย (bow lute) มีลักษณะคล้ายกับซอสามสายของประเทศไทย แต่จะมีแค่ 2 สาย ลำตัวของซอจะทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ส่วนคันชักของซอจะไม่ติดกับตัวซอ เครื่องดนตรีชิ้นนี้น่าจะได้รับแบบอย่างมาจากชาวเปอร์เซีย

5.2 ซารอน บารัง (Saron barung) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี จัดอยู่ในกลุ่ม Idiophones เมื่อตีตรงแผ่นที่วางตรงกลางจะทำให้เกิดเสียงดังกังวาน เนื่องจากแผ่นที่วางสำหรับตีนั้น ทำมาจากทองเหลือง ส่วนที่รองทำจากไม้เนื้อแข็ง

5.3 เจนเดอ (Gender) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีแบบโลหะ Metalphones ลูกระนาดทำจากโลหะ ส่วนโครงสร้างลำตัวทำจากไม้เนื้อแข็ง มีท่อนลมสำหรับทำให้เกิดเสียงดังกังวาน ใช้เล่นเป็นทำนองของเพลง

5.4 กัมบัน (Gamban) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากไม้ มีความคล้ายคลึงกับระนาดของไทย ลูกระนาดทำจากไม้เนื้อแข็ง ลำตัวทำจากไม้ ใช้เล่นเป็นทำนองเช่นเดียวกับเจนเดอ (Gender)

5.5 เซเลมปัง (Celempung) เป็นเครื่องประเภทตี อยู่ในกลุ่มเครื่องสาย String instrument โดยมีสายทั้งหมด 13 สาย มีขาตั้งทั้งหมด 4 ขา โดยมีลักษณะการวางที่เอียงลงมาใช้บรรเลงในส่วนที่เป็นทำนอง โครงสร้างหลักของเครื่องดนตรีทำมาจากไม้เนื้อแข็ง

5.6 ซูลิง (Suling) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม ลักษณะเช่นเดียวกับขลุ่ยเพียงออของประเทศไทย โดยลำตัวของขลุ่ยทำจากไม้ไผ่ มีหลายขนาดและแต่ละขนาดก็จะมีระบบเสียงที่แตกต่างกันด้วย โดยส่วนมากจะนิยมเล่นเป็นทำนองหลักของวง

5.7 โบนัง (Bonang) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี จัดอยู่ในกลุ่ม Idiophones โดยมีสื่อสร้างเสียงเป็นโลหะ โครงสร้างของลำตัวทำจากไม้เนื้อแข็ง ลูกฆ้องที่ใช้สำหรับตีจะมีสองแถว (ล่าง บน) ส่วนใหญ่ใช้บรรเลงประกอบทำนอง

5.7 เคนดาง (Kendhang) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีหน้ากลองสองหน้า โดยแต่ละหน้าจะมีขนาดที่แตกต่างกัน เป็นกลองมีขาตั้ง ลำตัวทำจากไม้ขึ้นรูปแล้วซึ่งด้วยหนังสัตว์ ใช้ตีประกอบจังหวะ

5.9 ฆ้อง (Bronze Gongs) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีแบบโลหะ ใช้สำหรับบรรเลงประกอบจังหวะ โดยฆ้องของประเทศอินโดนีเซีย จะมีลักษณะที่มีความหลากหลาย โดยฆ้องส่วนใหญ่จะเป็นฆ้องแบบมีปุ่ม ใช้ตีประกอบบทเพลง

6. ดนตรีราชสำนักของประเทศไทย จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์และค้นพบหลักฐานสำคัญ ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงสมัยสุโขทัยทำให้นักดนตรีไทยรุ่นหลัง ๆ เข้าใจว่าดนตรีไทยเกิดขึ้นมาในช่วงสมัยสุโขทัย แต่ในความเป็นจริงดนตรีของประเทศไทยมีมาก่อนที่จะมีการบันทึกหลักฐาน เพราะในการบันทึกเหตุการณ์หรือหลักฐานอะไรก็ตามแต่จะมีการบันทึกเฉพาะในเมืองหลวงเท่านั้น ทำให้นักดนตรีที่กระจายอยู่ตามชนบทและหัวเมืองต่าง ๆ ไม่ได้มีการบันทึก ส่งผลให้เกิดการเข้าใจที่ผิด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ดนตรีของประเทศไทยที่มีการยอมรับว่าเป็นดนตรีที่มีแบบแผนมาจนถึงปัจจุบัน คือ ดนตรีที่อยู่ในยุคสมัยสุโขทัย

วัฒนธรรมดนตรีของไทยมีการผสมผสานระหว่างดนตรีของคนไทยเอง โดยดัดแปลงมาจากวัฒนธรรมล้านช้าง ล้านนา และดนตรีของชนชาติอื่น ๆ ด้วย เช่น วัฒนธรรมดนตรีของอินเดียที่ถ่ายทอดเข้ามาทางชาวขอม วัฒนธรรมดนตรีของมอญ มาลายู และยังมีส่วนที่มาจากประเทศจีนด้วย โดยจะเห็นได้จากลักษณะของเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ของไทย (ปัญญา รุ่งเรือง, 2551, น.47)

ส่วนสาเหตุที่สมัยสุโขทัย ถือเป็นต้นยุคสมัยของดนตรีไทยนั้น ก็เพราะว่าในช่วงสมัยสุโขทัยเป็นช่วงที่เหตุการณ์บ้านเมืองมีความสงบสุข ปราศจากการทำสงคราม ประชาชนอยู่ดีกินดี และใช้ชีวิตได้อย่างอิสระเสรี ทำให้เกิดการพัฒนาด้านดนตรี มีการจัดระบบและระเบียบแบบแผนของเครื่องดนตรีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการพัฒนาเครื่องดนตรีชนิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ซอสามสาย เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการบันทึกลักษณะของวงดนตรีต่าง ๆ ไว้ตามฝาผนังวัดและหลักศิลาจารึกต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ดนตรีไทยจัดได้ว่ามีลักษณะพิเศษที่จะสามารถบ่งบอก ถึงวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของไทยได้เป็นอย่างดีนั่นคือ เรื่องของการผสมวงดนตรี เพราะการที่จะเอาเครื่องดนตรีหลาย ๆ อย่างมาบรรเลงรวมกันนั้น จะต้องมีการพิจารณาและเลือกแต่สิ่งที่มีเสียงกลมกลืนกันและไม่ดังกลบเสียงกัน ในสมัยโบราณเครื่องดีดก็จะผสมแต่กับเครื่องสี เพราะมีเสียงที่ค่อนข้างเบาด้วยกัน และเครื่องตีก็จะผสมแต่เฉพาะกับเครื่องเป่าเท่านั้น เพราะมีเสียงค่อนข้างดังมากด้วยกัน ต่อมาภายหลังเมื่อรู้จักวิธีสร้างและแก้ไขปัญหาของเครื่อง

ดนตรีประเภทดีและเครื่องดนตรีประเภทเป่า ให้มีการลดความดังลงได้พอเหมาะกับเครื่องดนตรีประเภทดีด และเครื่องดนตรีประเภทดีแล้ว จึงได้นำเครื่องดนตรีประเภทดีและเครื่องดนตรีประเภทเป่าเหล่านั้นมาผสมรวมกัน โดยเครื่องดนตรีชนิดใดทำเสียงสูง-ต่ำได้หลายเสียงก็จะให้บรรเลงเป็นทำนองหลัก ส่วนเครื่องดนตรีชนิดใดทำเสียงสูง-ต่ำไม่ได้ ก็จะทำให้บรรเลงประกอบจังหวะแทน

สำหรับเครื่องดนตรีของไทยที่มีการผสมเป็นวงดนตรีและถือว่าเป็นแบบแผนของคนไทย มีอยู่ 3 ประเภท คือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี (นฏฐีกา สุนทรธรรณผล, 2557, น.14) แต่วงปี่พาทย์ถือเป็นวงที่มักจะนำมาประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนไทยอยู่เสมอและยังรวมไปถึงการใช้ประกอบการแสดงโขน และการแสดงละครในราชสำนักด้วย ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้

6.1 ฆ้องวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรีประเภทดี จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเช่นเดียวกับฆ้องวงใหญ่ เพราะประเทศกัมพูชานั้นได้เอาแบบอย่างการเล่นระนาดมาจากประเทศไทย และระนาดเอกของไทยเป็นเครื่องดนตรีถือว่าเป็นผู้นำของวงดนตรีปี่พาทย์ด้วย

6.2 ฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทดี จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะการบรรเลงเนื้อแท้ของเพลง โดยมักจะบรรเลงหยอกล้อกับระนาดเอกอยู่เป็นประจำ

6.3 ฉิ่งวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีแบบโลหะ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones มีลักษณะเป็นวงล้อมรอบตัวผู้บรรเลง โดยทำหน้าที่ในการบรรเลงทำนองหลักของบทเพลง

6.4 ฉิ่งวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีแบบโลหะ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones ทำหน้าที่ในการบรรเลงประกอบทำนองหลักและหยอกล้อกับฆ้องวงเล็กด้วย

6.5 ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีแบบโลหะ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones ทำหน้าที่ในการตีให้จังหวะและเพิ่มสีสันของเพลง

6.6 ฉาบ เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีแบบโลหะ จัดอยู่ในตระกูล Idiophones ทำหน้าที่ในการตีประกอบจังหวะและเพิ่มสีสันของเพลง มักจะอยู่คู่กับฉิ่งเสมอ

6.7 กลองทัด เป็นเครื่องดนตรีประเภทดี จัดอยู่ในตระกูล Membranophones มีหน้ากลองสองหน้า โดยตัวกลองทำจากไม้เจาะเป็นโพรง ซึ่งด้วยหนังสัตว์ หนึ่งชุดจะมีสองใบ

6.8 กลองแขก เป็นเครื่องดนตรีประเภทดี จัดอยู่ในตระกูล Membranophones มีหน้ากลองสองหน้าโดยตัวกลองทำจากไม้เนื้อแข็ง ทำหน้าที่ตีประกอบจังหวะหรือที่เรียกว่าหน้าทับ และในหนึ่งชุดจะมีสองใบ โดยมีชื่อเรียกกลองทั้งสองนั้นว่า กลองตัวผู้และกลองตัวเมีย

6.9 ปี่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าลม ชนิดลิ้นคู่ (Double Reed) มีลักษณะของเสียงที่แหลมสูง ทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลักและประกอบทำนอง มี 3 ขนาด คือ ปี่ใน ปี่นอก และปี่กลาง

6.10 กลองตะโพน เป็นเครื่องดนตรีประเภทดี จัดอยู่ในตระกูล Membranophones ให้เสียงโดยการตีด้วยมือทั้งสองข้าง เข้ากับหนังของกลอง เป็นกลองที่มีลักษณะป่องตรงกลาง (Conical)

สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นทำให้พอทราบถึงลักษณะสำคัญของดนตรีราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เป็นอย่างดี โดยเมื่อศึกษาลงลึกไปในรายละเอียด ก็จะพบว่าวัฒนธรรมดนตรีราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและมีความน่าสนใจทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ รวมถึงมานุษยวิทยา ซึ่งหากย้อนไปถึงจุดเริ่มต้นก็จะพบว่า วัฒนธรรมดนตรีของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการรับเอาวัฒนธรรมของแหล่งอารยธรรมดั้งเดิมของโลกไว้ถึงสองแหล่งอารยธรรม คือ แหล่งอารยธรรมอินเดียและแหล่งอารยธรรมจีน ซึ่งแหล่งอารยธรรมทั้งสองแห่งถือเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีความก้าวหน้าทางวิทยาการ มีระเบียบแบบแผนและวิธีการดำเนินชีวิตดีกว่าพันปี เข้ามาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ผ่านช่องทางการติดต่อค้าขาย การอพยพย้ายถิ่นฐาน การสู้รบเพื่อล่าอาณานิคม และการเผยแพร่ศาสนาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ส่งผลทำให้เกิดวัฒนธรรมดนตรีที่มีระเบียบแบบแผนชัดเจน ดังเช่นดนตรีราชสำนักที่สามารถพบเห็นได้ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมดนตรีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีความยิ่งใหญ่ เข้มแข็ง และมีความสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เพราะไม่ว่าจะเป็นลักษณะความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม หรือแม้กระทั่งลักษณะของดนตรีก็ยังคงเป็นแบบเช่นเดิม ซึ่งมุมมองของผู้เขียนในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรีในโรงเรียนและยังเป็นนักมานุษยวิทยาที่มุ่งศึกษาดนตรีที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในสังคมดั้งเดิมของชุมชนหรือกลุ่มชนต่าง ๆ จะมีความรู้สึกเห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีของแต่ละพื้นที่เป็นอย่างมาก ด้วยเพราะการเกิดขึ้นของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสังคม ล้วนจะต้องได้รับการพัฒนาและผ่านการบ่มเพาะจากนักปราชญ์หรือผู้นำในสังคมนั้นแล้วมาเป็นอย่างดี โดยมีระยะเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ความเชื่อของสิ่งเหล่านั้น จนเกิดการตกผลึกทางความคิดและเกิดการถ่ายทอดสืบทอดกันต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น จนสุดท้ายได้กลายเป็นระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรมอย่างที่เรารู้จักและได้ศึกษากันในปัจจุบัน ทั้งนี้ เมื่อไรก็ตามที่เรามีความเข้าใจถึงความเป็นมาในอดีต เราก็จะเห็นถึงคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์การสอนดนตรีในโรงเรียนของผู้เขียนเอง และจากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ กลับพบว่า การศึกษาดนตรีของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเชิงมานุษยวิทยาและเชิงประวัติศาสตร์นั้นยังมีอยู่น้อย และจำกัดอยู่ในกลุ่มเฉพาะนักวิชาการในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ด้วยเพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งที่เคยใช้กันในอดีตและที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่ได้เน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมากนักเพราะอาจจะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวนักเรียนและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ จึงกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะรายวิชาดนตรีไทยและรายวิชาดนตรีสากล โดยมุ่งไปในเรื่องของทฤษฎีดนตรีและทักษะการฝึกปฏิบัติดนตรีเป็นสำคัญเท่านั้น ส่งผลทำให้วัฒนธรรมดนตรีในภูมิภาค เป็นดนตรีกระแสรอง ด้วยคุณค่าทางการศึกษา และขาดความน่าสนใจในเชิงสุนทรียศาสตร์ และจะถูกกลืนหายไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปในทุก ๆ วินาที ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดทาง

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีอื่น ๆ การเผยแพร่องค์ความรู้นอกระบบการเรียนการสอน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะอย่างน้อยตัวผู้เขียนเองก็ยังคงมีความเชื่อว่ายังมีนักเรียนและผู้สนใจอยู่ ส่วนหนึ่งที่เห็นถึงความสำคัญและอยากที่จะศึกษาถึงวัฒนธรรมดนตรีในเชิงมานุษยวิทยา คีวิทยา และเชิง ประวัติศาสตร์ที่ถือเป็นรากเหง้าของตนเองอยู่ไม่มากนักน้อย เพราะวัฒนธรรมดนตรี ถือเป็นตัวสะท้อนและเป็น ตัวบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในอดีต โดยเฉพาะลักษณะของดนตรีที่เกิดขึ้นในราชสำนัก ทั้งนี้ ก็เพราะว่าดนตรีในราชสำนักส่วนใหญ่ จะได้รับการพัฒนาและมีการอุปถัมภ์จากกลุ่มขุนนางและเชื้อพระวงศ์ ส่งผลทำให้ดนตรีมีความสมบูรณ์ในด้านองค์ประกอบทางดนตรี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางการบรรเลง และการแสดง นอกจากนี้ ก็ยังมีความสวยงามในด้านการประดับตกแต่งตัวเครื่องดนตรี เพื่อให้เข้ากับสถานที่ และความเหมาะสม โดยสังเกตได้จากวัสดุที่นำมาใช้ในการตกแต่งตัวเครื่องดนตรีที่มักจะมีราคาแพงและหา ยาก

นอกจากนี้ จากการนำเสนอเนื้อหาในข้างต้นยังพบว่า ลักษณะเครื่องดนตรีที่มีการนำมาใช้ในราช สำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ สำคัญ ดังนี้

1. เครื่องดนตรีประเภทฆ้อง (Gongs) เป็นลักษณะทางดนตรี ที่สามารถพบเห็นเครื่องดนตรีต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ในวงดนตรีราชสำนักและวงดนตรีพื้นเมืองของประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกือบทุก ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นหมู่เกาะต่าง ๆ เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย เนื่องจากพื้นที่ เหล่านี้จะมีแร่ดีบุกและแร่โลหะกระจายตามพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีการขุดแร่เหล่านี้ขึ้นมาใช้ประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ รวมถึงใช้ทำเครื่องดนตรีด้วย โดยลักษณะของเครื่องดนตรีส่วนใหญ่ที่นิยมทำกันมาก จะเป็น เครื่องดนตรีประเภทฆ้องแบบมีปทุม (Brass Gongs) โดยได้มีการพัฒนาและประดับตกแต่งเครื่องดนตรี ประเภทฆ้องนี้ให้มีความสวยงามและมีลักษณะของเครื่องดนตรีที่หลากหลายตามขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ซึ่งแต่ละขนาดก็จะให้เสียงที่แตกต่างกันตามไปด้วย จนชาวยุโรปเข้าใจว่าประเทศใน หมู่เกาะต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้นกำเนิดของเครื่องดนตรีประเภทฆ้อง (Gongs) ของโลก

2. เครื่องดนตรีประเภทระนาด (Xylophone) เป็นลักษณะทางดนตรีที่จะสามารถพบเห็นได้ใน ทุกประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งประเทศที่อยู่บนภาคพื้นดินแผ่นดินใหญ่และประเทศที่เป็นหมู่เกาะ เครื่องดนตรีหลักที่มีความสำคัญของวงดนตรีราชสำนัก จะสามารถพบได้ในประเทศที่เป็นแผ่นดินใหญ่ เช่น ไทย พม่า ลาว และเวียดนาม โดยวัฒนธรรมการเล่นเครื่องดนตรีประเภทระนาดนั้น ได้มีการพัฒนาการเล่น ดนตรีและลักษณะของเครื่องดนตรีมาเป็นระยะเวลาช้านาน โดยเฉพาะการค้นพบแท่งระนาดหินที่บิโรธก่อน ประวัติศาสตร์ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศเวียดนาม โดยคาดว่าเป็นมรดกตกทอดมาจากวัฒนธรรมดองซอน ซึ่งปัจจุบันระนาดหินชุดนี้ได้มีการเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีที่สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม ประเทศเวียดนาม ซึ่ง ก็บ่งชี้ให้เห็นได้ว่าในอดีตกาลประชาชนชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ได้มีวัฒนธรรมการเล่นดนตรีและการ พัฒนาลักษณะของเครื่องดนตรีประเภทระนาดให้มีความหลากหลายและมีความสวยงามดังที่ได้พบเห็น โดยทั่วไปในปัจจุบันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น เป็นเพียงข้อคิดเห็นส่วนหนึ่งจากการได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะดนตรีราชสำนักของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงข้อคิดเห็นและทัศนคติของผู้เขียน ที่มองว่าการจัดการศึกษาทางด้านดนตรีตามระบบของประเทศไทย ยังคงหลงลืมการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของภูมิภาคหรือวัฒนธรรมดนตรีของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในแง่มุมต่าง ๆ อยู่มาก ดังนั้น จะเป็นการดีไม่น้อยที่หากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีอยู่เดิมและถือเป็นแหล่งชุมชนทรัพย์อันมีคุณค่ามหาศาลของภูมิภาค ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ ๆ ในด้านวัฒนธรรมดนตรีเชิงมานุษยวิทยา ภาษาศาสตร์ และเชิงประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกหนึ่งในการศึกษาหาความรู้ทางด้านดนตรีให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียน ด้วยหากไม่มีส่วนนี้แล้ว วัฒนธรรมดนตรีของชาติไทยและภูมิภาคอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ คงสูญหายและแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ซึ่งถือเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย หากเรารู้ถึงวิธีการที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้ยังคงอยู่สืบ แต่กลับปล่อยปละละเลยสิ่งนั้นไป

บรรณานุกรม

- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). ประวัติการดนตรีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นงนุช สุวรรณผล. (2557). ดนตรีอาเซียน. กรุงเทพฯ : บริษัท กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด.
- มนตรี อินตา. (2562). SOFT SKILLS: ทักษะที่จำเป็นสู่ความเป็นมืออาชีพของครูยุคใหม่. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 20(1): 153-167.
- ศรัญญา ประสพชิงชนะ. (2547). เอกสารประกอบการสอนประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2560). กาเมลัน : วงดนตรีประจำชาติของอินโดนีเซีย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 19(1): 26-35.
- _____. (2561). การพัฒนาสมรรถนะทางด้านดนตรีของนิสิตปริญญาตรี ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ DALCROZE. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 19(1) : 204-217.
- อัสนีย์ เปลี้นศรี. (2558). ดนตรีในพระราชพิธีสมัยรัตนโกสินทร์. วารสารศิลปกรรมสาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 10(1) : 193.
- Paul Wolff. (1989). Musical Instrument from The East and South-East Asian. Volume 4. Amsterdam: Haags Gemeentemuseum.
- Terry E. Miller and Andrew Shahriari. (2006). World Music A Global Journey. New York: Taylor & Francis Group.